

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE*

Univerzita Palackého v Olomouci – Filozofická fakulta – Katedra psychologie

Autorka práce: Jiří Novák

Název práce: Agresivní a alienační tendence u katolických věřících

Autor posudku: Prof. PhDr. Panajotis Cakirpaloglu, Dr.Sc.

Vedoucí práce

Autor posudku hodnotí práci v každé kategorii na škále A – F, přičemž hodnota „F“ v jakékoliv kategorii znamená nedoporučení práce k obhajobě. Hodnota A znamená excelentní práci překračující standardní nároky na diplomovou práci. Při uvedení hodnoty A je vždy nutné slovně uvést důvody, v čem je práce nadstandardní. Při uvedení hodnoty D, E nebo F je vždy nutné uvést důvody, které hodnotitele vedly k snížení hodnocení. Průměrně dobrá práce dle požadavků a norem katedry je hodnocena hodnotou B nebo C. Každá oblast hodnocení (viz níže 1 – 5) má jinou váhu při stanovení celkového hodnocení práce. Celkové hodnocení práce je dáno komplexním posouzením práce autorem posudku.

V případě teoretické práce autor posudku extenzivně zpracuje hodnocení v bodě 2, v bodě 3 se věnuje zejména stanovení problému a cílů práce, v bodě 4 se zaměřuje na analytickou práci studenta a schopnost studenta postulovat na podkladě literatury závěry novým způsobem (úhel pohledu, nové spojitosti, kritické myšlení).

Hodnota

A - F

1 Aktuálnost problematiky, originalita práce, společenská potřeba práce, praktický přínos práce.

A

Zvolené téma patří k méně frekventovaným diplomovým pracím studia jednooborové psychologie. Aktuálnost a originalita problematiky je neoddiskutovatelná, zároveň má interdisciplinární charakter, což dosvědčuje zájem psychologie, sociologie, teologie, politologie a dalších disciplín o expandující výskyt agresivních, odcizených a dalších individuálních i kolektivních fenoménů dneška. Přínos práce vnímám v rovinách psychologické teorie a praxe. Jde o pokus o analytický vhled psychologie do komplexní povahy agresivity a odcizení mezi katolíky s potenciálem využít některé poznatky tohoto výzkumu pro psychologickou prevenci a intervenci.

2 Úroveň a kvalita teoretické části práce (přehled poznatků). Samostatnost zpracování, vhled autora do problematiky, literární prameny, využití databází, zahraniční literatury.

C

Teoretická část práce obsahuje 23 stran textu. Autor rozdělil teorii do 3 logicky navazujících kapitol a systému podkapitol. Úvodem vymezuje základní pojmy problematiky, zejména spiritualitu, religiozitu, agresí, agresivitu a předsudky. První kapitolu uzavírá stručným popisem hlavních charakteristik katolické církve. K této kapitole nemám kritické připomínky. Druhá kapitola se zabývá faktory ovlivňující agresivní tendence u věřících. Zde poměrně jasně prezentuje souvislost náboženské orientace s agresí, zejména z pohledu Allportova a Rossova pojetí. Důraz je kladen na roli předsudku, typ náboženského citění (vnitřní vs. vnější) a další psychologické mechanismy jako kognitivní styl, nižší a vyšší analytické myšlení (styl 1 vs. styl 2), priming atd. Snaha autora prezentovat odpovídající empirické poznatky je evidentní, místy však chybí reflexe příčin těchto vztahů. Např. na str. 14 je uvedeno, že „věřící vykazují vyšší míru předsudků, dogmatismu, fundamentalizmu než nevěřící, a to pro odlišnosti v kognitivním stylu“. Rád bych si přečetl některá autorova vysvětlení, např. proč tomu tak je, co to znamená v kontextu postulované agresivity u katolíků apod. Jinak rozbor vztahu náboženství a agresivity vyžaduje sociálně psychologický rámec a autor věnuje tomu patřičný prostor. Následuje stručný diskurs o vlivu ideologie, skupinové facilitace, konformity na normativní a hodnotovou identifikaci věřících v kontextu polarizované in-group vs. outgroup percepce, stereotypů a agresivního chování členů. Další část kapitoly Symbolický interakcionismus a teorie vzácných zdrojů popisuje subtilní mechanismy individuální a skupinové agrese v kontextu náboženství. Výklad je smysluplný, přehledný. Vzhledem k tomu, že autor hojně čerpá z přímých zdrojů, zejména cizojazyčné literatury, mohl použít stejné kritérium i pro výklad Freudové teorie agrese.

Tento požadavek bych vznesl i při výkladu Frommova konceptu odcizení v závěru teoretické části práce. Na druhou stranu kladně hodnotím analýzu vzácných zdrojů Avalose pro psychologické vysvětlení agresivity, a to nejen u věřících. Závěrečná podkapitola velmi stručně představuje vybrané výzkumy agresivních tendencí u věřících. Zde bych také uvítal autorův více analytický „zásah“ do prezentovaných poznatků a nebál se hypotetických vysvětlení. Např. ve zjištěních „že extrinsicky religiozní mají více rasových předsudků než ti s intrinsickou religiozitou ...“ a že „osoby s intrinsickou religiozitou mají větší nesnášenlivost vůči homosexuálům než ti s extrinsickou orientací“ (s. 22). Bez upřesnění má čtenář dojem, že jedni i druzi diskriminují stejně a mají předsudky, ale každá skupina vlastní jiné!

Poslední kapitola se zabývá fenoménem odcizení. Celkově se to čte dobře, je tam spousta cenných informací souvisejících s hlavním tématem práce. K této části nemám zásadní výhrady, reaguji pouze na některé nepřesnosti. Např. na str. 23 autor ztotožňuje předsudky a stereotypy „Člověk odcizený má totiž tendenci redukovat složitou a někdy neprostupnou situaci do jednoduché kategorie...“. Toto kognitivní zjednodušení je stereotyp. Na str. 26 autor pojednává o původu zla, které řeší křesťanská nauka. Zde je nutné oddělit mýtus o prvotním hříchu Adama a Evy od teologického učení Theodicia, které vzdaluje lidské zlo od představy o ideálním Bohu: Původ lidského zla je ve svobodném rozhodnutí člověka jednat proti božským principům dobra. Celkově působí teoretická část práce jako dobře podaný deskriptivní celek, který se opírá o solidní počet 75 knižních zdrojů v češtině a angličtině. Autorův vhled do zvolené problematiky je erudovaný a odráží jeho inherentní zájem porozumět agresivitě a odcizení mezi katolíky.

3 Formulace problému a cílů práce, výzkumný design, využití adekvátních metod a technik zpracování (výzkumných, statistických, jiných).

B

Autor jasně definoval výzkumný problém a čtyři cíle kvantitativního šetření výskytu agresivity a odcizení u vybrané skupiny katolíků. Pro každý výzkumný cíl definoval celkem devět hypotéz s adekvátním zdůvodněním pro každou skupinu cílů. Zvolené výzkumné metody a statistické postupy analýzy dat jsou adekvátní pro kvantitativní měření náboženské orientace, agresivity, odcizení a sociální vzdálenosti. Výzkumný soubor tvoří celkem 224 respondentů rozdělených do skupiny 107 katolíků a 117 ateistů. Poněkud méně přehledné je podání sociodemografických charakteristik respondentů, které mohl autor vyjádřit v tabulkách. Výzkum a následná práce s empirickými poznatky v souladu s platnými etickými principy.

4 Zpracování a prezentace výsledků práce, interpretace výsledků, diskuse, závěry.

E

Zpracování a prezentace výsledků výzkumu podle předem vybraných sekcí a odpovídajících souvislostí. Výklad je doplněn příslušnými tabulkami. V úvodu autor uvádí výsledky deskriptivní statistiky pro obě podskupiny věřících i ateistů. Distribuci výsledků komentuje poněkud nestandardně s ohledem na poznatky jiných zahraničních autorů (např. Busse a Perry, 1992 nebo Jaumé et al., 2012). Tyto komentáře patří spíše do závěrečné části Diskuse. Následuje přehled statistických testů a vyhodnocení hypotéz. Autor zde zvolil postup rozložení dílčích hypotéz k jednotlivým aspektům zkoumaného jevu, např. v H1 test rozdílů ve výskytu fyzické agrese, verbální agrese, hněvu a hostility u osob s vyšší vnitřní a nižší vnitřní orientací. Postup mi připadá legitimní, ale nekonzistentní z hlediska konečného stanoviska, zda přijmout či nepřijmout stanovenou hypotézu. Tyto obavy se potvrdily v závěrečné rekapitulaci jednotlivých hypotéz, kde autor obecně zamítá platnost hypotézy H1, ale pouze u verbální agrese byl statistický test nevýznamný. Zde chybí vyjádření k platnosti hypotézy H9. Kromě zmatku nyní vyvstává také otázka kritéria platnosti hypotéz: v případě logiky, která respektuje logiku prosté většiny, měla být tato hypotéza přijata, protože dílčí testování potvrdilo významné rozdíly v ostatních třech zkoumaných formách agrese mezi katolíky a ateisty. Škoda, protože tento výzkum nepochybně přináší mnoho cenných poznatků. Diskuse je strukturována s ohledem na výzkumné cíle a jednotlivé hypotézy. Autor zde dává do souvislosti vlastní poznatky s poznatky zejména zahraničních badatelů. Na závěr diskuze bych se rád dozvěděl o výhodách a limitech tohoto výzkumu a jeho praktické a další výzkumné perspektivě.

5 Formální zpracování práce, jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava práce, dodržení publikační normy.

C

Styl výkladu je spíše popisný, jazyková úroveň uspokojivá nadprůměrná. V textu se občas vyskytují nepřesnosti, např. „tato diplomová práce...“ (str. 5), „statut“ (str. 12; správně status = pozice), „bůh řecké mytologie ... Jupiter“ (str. 26; správně starořímský bůh), „existencionalní“ (s. 37; správně existenciální), „výzkumné domněnky“ (str. 44; správně výzkumné hypotézy) atd. Rozsah práce mírně přesahuje normu Manuálu pro psaní diplomových prací. Grafická úprava je bez závad, publikační norma je dodržena.

Další poznámky
(nepovinné):

Otázky
k obhajobě
(nepovinné):

Práce byla zkontrolována v systému STAG theses.cz proti plagiátorství se závěrem:
práce není plagiát

Hodnocení celkem:

Práci doporučuji

Návrh klasifikace práce: C

Datum:

5. 1. 2022

Podpis:

